

**Я. Янишин
Н. Жидовська
Г. Сиротюк
Т. Гром'як**

ОБЛІК В БАНКАХ

ПРАКТИКУМ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Львів
Видаництво "Магнолія 2006"

УДК 657:336.71 (075.8)
ББК 65.052.9 (2) я73
Я 60

*Рекомендовано до друку вченою радою
Львівського національного аграрного університету*

Рецензенти:

Васьківська К.В.- доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів суб'єктів господарювання Львівської державної фінансової академії.

Шурпенкова Р.К.- кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту Львівського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ.

Облік в банках. Практикум [Текст] : навчальний посібник. / [Я.С. Янишин, Н. М. Жидовська, Г. В. Сиротюк, Т. Д. Гром'як] – Львів : ПП "Магнолія 2006"– 312 с.

Даний навчальний посібник дає можливість студентам набути певного обсягу навичок організації та ведення бухгалтерського обліку в банківській установі, засвоїти методику розв'язання задач. Наведені у посібнику задачі сприяють самостійній роботі над вивченням курсу, розвитку навичок творчого мислення, підвищують практичну підготовку з економічних спеціальностей.

Посібник призначений для студентів (бакалаврів, спеціалістів) та викладачів економічних дисциплін, а також для працівників, які цікавляться проблемами облікової діяльності банківської установи.

ISBN 978-617-574-106-1

Я.С. Янишин, Н. М. Жидовська,
Г. В. Сиротюк, Т. Д. Гром'як
Видавництво ПП "Магнолія 2006"

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	8
Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ І ПРИНЦИПИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ	10
1.1. Система бухгалтерського обліку в банках та її складові	11
1.2. Організація обліково-операційної роботи в банку	14
1.3. Банківська документація. Документообіг за банківськими операціями	16
1.4. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку в банках	20
1.5. Характеристика Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України за класами	23
1.6. Аналітичний та синтетичний облік у банках	27
<i>Практичний блок</i>	31
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	36
Тема 2. ОБЛІК КАПІТАЛУ	43
2.1. Склад і оцінка капіталу банку	44
2.2. Порядок формування статутного капіталу банку	46
2.3. Порядок обліку емісійних різниць	48
2.4. Облік розрахунків з акціонерами банку	49
2.5. Облік субординованого боргу та інших статей додаткового капіталу	52
<i>Практичний блок</i>	53
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	55
Тема 3. ОБЛІК ДОХОДІВ І ВИТРАТ	60
3.1. Сутність і класифікація доходів і витрат комерційного Банку	61
3.2. Принцип нарахування та відповідності доходів і витрат як базовий принцип їх обліку. Визнання доходів і витрат	62
3.3. Характеристика рахунків, що служать для обліку доходів і витрат банку	65
3.4. Облік процентних доходів і витрат	66

3.5. Облік комісійних доходів і витрат	69
3.6. Облік інших статей доходів (витрат) за операційною діяльністю банку	71
3.7. Облік загальних адміністративних витрат комерційного банку	73
3.8. Порядок формування фінансових результатів діяльності банку та їх розподіл	75
<i>Практичний блок</i>	77
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	80
Тема 4. ОБЛІК КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ	86
4.1. Документація, документообіг та облік прибуткових касових операцій	87
4.2. Документообіг, облік і контроль видаткових касових операцій	89
4.3. Інкасація грошової виручки	90
4.4. Облік підкріплення операційних кас комерційних банків	92
4.5. Ревізія каси, відображення в обліку результатів ревізії	94
<i>Практичний блок</i>	95
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	97
Тема 5. ОБЛІК РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ	100
5.1. Відкриття і ведення банками рахунків клієнтів у національній валюті	101
5.2. Принцип організації безготівкових розрахунків	106
5.3. Облік операцій при розрахунках платіжними дорученнями	111
5.4. Облік операцій при розрахунках платіжними вимогами-дорученнями	112
5.5. Розрахунки платіжними вимогами, облік і контроль цих операцій	114
5.6. Облік і контроль операцій при розрахунках чеками	116
5.7. Облік операцій при розрахунках акредитивами.	119
5.8. Організація документообігу та обліку розрахункових операцій у разі використання системи „клієнт-банк”	123
<i>Практичний блок</i>	124
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	127

Тема 6. ОБЛІК ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ	134
6.1. Сутність депозитних операцій комерційних банків та організація їх обліку	135
6.2. Облік строкових коштів суб'єктів господарської діяльності	137
6.3. Облік коштів на вимогу і строкових коштів фізичних осіб	138
6.4. Облік нарахування та сплати процентів за депозитами юридичних та фізичних осіб	140
6.5. Облік операцій під час виплати коштів із депозитних рахунків	142
6.6. Внутрішній контроль за депозитними операціями	143
<i>Практичний блок</i>	145
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	148
Тема 7. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ІЗ КРЕДИТУВАННЯ	153
7.1. Сутність і принципи відображення кредитних операцій в обліковій системі банку	154
7.2. Характеристика рахунків, що служать для обліку банківських кредитів	155
7.3. Облік операцій з надання кредиту	158
7.4. Облікові процедури, що виконуються з настанням терміну погашення кредиту	159
7.5. Облік доходів банку за кредитними операціями	161
7.6. Особливості обліку окремих видів банківських позик	163
7.7. Облікові процедури запобігання кредитному ризику	
<i>Практичний блок</i>	168
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	171
Тема 8. ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ	178
8.1. Класифікація операцій комерційного банку з цінними паперами	178
8.2. Принципи та базові засади обліку операцій банку з цінними паперами	181
8.3. Облік цінних паперів у торговому портфелі банку	182
8.4. Облік цінних паперів, придбаних до портфеля на продаж	186
8.5. Облік цінних паперів, що утримуються в портфелі банку до погашення	190

8.6.	Облік інвестицій в асоційовані та дочірні компанії	192
8.7.	Облік цінних паперів, емітованих банком	195
8.8.	Облік доходів і витрат банку за операціями з цінними паперами	197
	<i>Практичний блок</i>	198
	<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	201
Тема 9.	ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ	208
9.1.	Сутність та основи побудови обліку валютних операцій	209
9.2.	Валютна позиція банку та її облік	212
9.3.	Облік готівкових обмінних операцій в іноземній валюті	213
9.4.	Облік безготівкових обмінних операцій в іноземній валюті	214
9.5.	Облік результату від операцій з іноземною валютою	218
	<i>Практичний блок</i>	221
	<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	223
Тема 10.	ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТА НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ АКТИВАМИ	230
10.1.	Облік придбання та вибуття основних засобів і нематеріальних активів	231
10.2.	Облік витрат, пов'язаних із поліпшенням основних засобів і вдосконаленням нематеріальних активів	238
10.3.	Порядок переоцінки необоротних активів та її облік	240
10.4.	Облік амортизації основних засобів і нематеріальних активів	242
10.5.	Інвентаризація основних засобів і нематеріальних активів, відображення в обліку результатів інвентаризації	244
	<i>Практичний блок</i>	246
	<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	248
Тема 11.	ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ЛІЗИНГУ	251
11.1.	Суть та характеристика лізингових операцій комерційного банку	252
11.2.	Облік операцій з фінансового лізингу	253
11.3.	Облік операцій з оперативного лізингу	256
11.4.	Продаж необоротного активу з укладенням угоди про	257

його одержання продавцем у лізинг	
<i>Практичний блок</i>	258
<i>Блок самопідготовки та самоконтролю</i>	259
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	264
ДОДАТКИ	271

ПЕРЕДМОВА

Ефективне функціонування економіки країни значною мірою визначається рівнем розвитку системи обліку. В контексті переходу системи бухгалтерського обліку всіх галузей господарства країни на міжнародні стандарти (МСБО) вища школа повинна своєчасно реагувати на всі зміни, що відбуваються в цій сфері, в т.ч. через видання навчально-методичних вказівок з відповідних дисциплін, зокрема з дисципліни “Облік в банках”.

Дисципліна “Облік в банках” належить до прикладних при підготовці фахівців економічного профілю. Курс посідає важливе місце у навчальному процесі. Він має зв'язок з такими дисциплінами, як “Бухгалтерський облік”, “Фінансовий облік”, “Облік зовнішньоекономічної діяльності”, “Управлінський облік”, “Організація обліку”, “Державний фінансовий контроль” та ін.

Мета Формування сучасної системи знань з теорії і

дисципліни: практики бухгалтерського обліку у банках.

Завдання:

- вивчення теоретичних засад обліку в банках;
- ознайомлення із завданнями обліку за різними його напрямками;
- засвоєння техніки документального оформлення операцій у первинних облікових документах та методики реєстрації облікової інформації у системі рахунків;
- ознайомлення з методикою формування звітних показників за даними бухгалтерського обліку в банках.

Предмет: Банківські операції та їх результати.

Після опанування курсу «Облік в банках» студент повинен

1) знати:

принципи ведення бухгалтерського обліку в банку; організацію обліково-аналітичної роботи в банку; номенклатуру чинного плану рахунків бухгалтерського обліку банків України; сучасні тенденції розвитку методології бухгалтерського обліку; положення інструктивно-нормативних документів НБУ з обліку, аналізу, звітності; механізми організації та функціонування підсистеми управлінського обліку в банку.

2) вміти:

відображати зміст фінансово-господарських операцій банку за рахунками бухгалтерського обліку; формувати основні бухгалтерські регістри; складати фінансову звітність; формувати зміст облікової політики банку; контролювати дотримання вимог інструктивно-нормативних документів НБУ з питань обліку; раціонально організувати роботу обліково-операційних працівників банку.

Метою даного посібника є формування системи знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку в банках. Він містить понятійний апарат та ключові слова по кожній темі, які дозволяють студентам самостійно підготуватися до заняття, а наведені завдання у практичному блоці дають можливість набути певного обсягу вмінь та навичок у засвоєнні даного курсу.

У посібнику для перевірки знань і закріплення теоретичного матеріалу наведені тестові завдання і контрольні запитання, які згруповані у блок самопідготовки та самоконтролю.

Навчальний посібник призначений для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, коледжів, а також для тих, хто самостійно вивчає бухгалтерський облік в банках.

Навчальне видання

**Я.С. Янишин, Н. М. Жидовська, Г.
В. Сиротюк, Т. Д. Гром'як**

ОБЛІК В БАНКАХ ПРАКТИКУМ

Навчальний посібник

Підписано до друку з оригінал макета.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 18,13.

ПП "Магнолія 2006"
м. Львів, 79053, Україна, Перфецького 11 А, тел.
+380503701957 e-mail: magnol06@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції: серія ДК № 2534
від 21.06.2006 року, видане Державним комітетом
інформаційної політики, телебачення та радіомовлення
України

Надруковано у друкарні видавця ФОП Марченко Т. В.